گزارش یک

نشست بی‌سابقه کابینه لبنان

خلع سلاح حزب‌الله روی کاغذ می‌ماند

نعیم قاسم: مشکل مشکل تجاوز است، نه سلاح مقاومت

نشست بی‌سابقه کابینه لبنان درباره سلاح حزب‌الله دیروز برگزار شد، جلسه‌ای که حامیان خلع سلاح حزب‌الله پیش‌بینی می‌کردند در میانه فشارهای خارجی، به یک نقطه عطف تبدیل شود ولی کابینه لبنان ترجیح داد تنها به یک تصمیم کلی بسنده کند؛ تصمیمی که نشان می‌دهد این پرونده خلع سلاح حزب‌الله روی کاغذ باقی خواهد ماند. شیخ نعیم قاسم، دبیرکل حزب‌الله در سخنرانی عصر دیروز خود با اشاره به بحث خلع سلاح حزب‌الله در شرایطی که لبنان با تهدید اسرائیل مواجه است، به طعنه گفت که ما انتظار داشتیم که درباره استراتژی امنیت ملی بحث کنیم، اما موضوع به تسلیم سلاح حزب‌الله تبدیل شد.

به گزارش «جوان»، موضع نبیه بری، رئیس پارلمان که قبل از شروع جلسه دیروز کابینه لبنان گفت که «هیچ موضع نهایی درباره سلاح یا جدول زمانی تحویل تسلیحات اتخاذ نشده و تصمیمی که قرار است مطرح شود تعهد کلی به انحصار سلاح در دست دولت خواهد بود، نه جزئیات اجرایی» سمت و سوی کلی جلسه دیروز کابینه لبنان را روشن کرد. پیش‌زمینه نشست دیروز کابینه، رایزنی‌های فشرده دیپلماتیک بود که با سفر توماس باراک، نماینده ویژه امریکا و فشار آن کلید خورد و با ارائه طرح خلع سلاح حزب‌الله در ازای توقف تجاوزات رژیم صهیونیستی و عقب‌نشینی از لبنان و بازسازی و کمک به اقتصاد لبنان کلید خورد. جریان‌های نزدیک به احزاب مسیحی مانند «نیروهای لبنانی» و «کتائب» از تصویب جدول زمانی برای خلع سلاح مقاومت حمایت و تأکید کردند که معتقدند انحصار سلاح در دست دولت، شرط لازم برای بازسازی حاکمیت است، اختلافی که می‌توانست جلسه دیروز کابینه را ملتهب کند. فؤاد مخزومی، نماینده مجلس لبنان از دولت خواسته بود «تصمیم قاطعی برای خلع تمام سلاح‌های غیرقانونی بگیرد» و منابع غربی هم نشست دیروز کابینه را یک نقطه عطف معرفی کرده بودند، ولی خروجی جلسه آن، صرفاً یک تأکید کلی بر انحصار سلاح در دست دولت بود که قبلاً هم تکرار شده بود. پیش از جلسه دیروز، حزب‌الله با چند مانور قدرت، تلویحاً درباره تصمیمات خارج از قاعده هشدار داد. ابتدا اعلام شد که نعیم قاسم، دبیرکل حزب‌الله عصر سه‌شنبه، سخنرانی خواهد داشت که صرف همین اعلام، یک اقدام بازدارنده در مقابل هرگونه تصمیم کابینه بود. همزمان، مقاومت لبنان با انتشار یک فایل ویدئویی به سخنان شهید «سیدحسن نصرالله» و «شیخ نعیم قاسم» دبیران کل پیشین و فعلی حزب‌الله درباره سلاح این جنبش و راهبرد دفاع ملی اشاره کرد. شمار قابل توجهی از لبنانی‌ها نیز دوشنبه شب در مناطق المشرفیه و الکفاءات در حومه جنوبی بیروت در حمایت از حزب‌الله به خیابان آمده و تجمع کردند. شرکت‌کنندگان در این تجمع شعارهایی در حمایت از حزب‌الله لبنان سردادند. آنها همچنین با سردادن «لبیک یا نصرالله» ضمن اعلام حمایت از حزب‌الله، مخالفت خود را با دخالت امریکا در امور داخلی لبنان و تحمیل خواسته‌های خود به دولت برای خلع سلاح مقاومت در این کشور اعلام کردند. در حالی که پیش‌تر، شیخ نعیم قاسم، دبیرکل حزب‌الله گفته بود «هرکسی که خواستار تحویل سلاح مقاومت است، خواستار تحویل آن به دشمن صهیونیستی است». «علی فیاض» عضو فراکسیون «وفاداری به مقاومت» در پارلمان لبنان نیز دیروز در سخنانی گفت که حزب‌الله لبنان نسبت به تلاش‌هایی که ممکن است بحران موجود را از چارچوب نزاع با رژیم صهیونیستی به سمت درگیری‌های داخلی بکشانند، هشدار می‌دهد و تأکید می‌کند که بدترین سناریو، تبدیل مشکل از لبنانی-صهیونیستی به لبنانی-لبنانی است. طبق گزارش شبکه المیادین، علی فیاض در دیدار با «جبران باسیل» رئیس جریان ملی آزاد لبنان تأکید کرد انسجام موضع داخلی لبنان در برابر رژیم صهیونیستی، به‌ویژه در خصوص الزام آن به خروج از خاک لبنان، توقف تجاوزات و آزادی اسرا، می‌تواند به‌عنوان راهی برای تدوین راهبردی جهت خروج از بحران فعلی عمل کند. وی با هشدار نسبت به خطرات فراطایفه‌ای گفت: چالش‌هایی که کشور با آن مواجه است، نه مختص به یک گروه است و نه محدود به یک منطقه، بلکه کل لبنان در معرض خطرات حاکمیتی و حتی وجودی قرار دارد. فیاض ضمن تأکید بر اینکه لبنان نباید از منافع ملی خود صرف‌نظر کند، خواستار اتخاذ موضعی رسمی، متحد و واحد در برابر اشغالگری رژیم صهیونیستی شد. از سوی دیگر، محمود قماطی، عضو شورای سیاسی حزب‌الله نیز از دولت خواست «موضعی حکیمانه» اتخاذ کند و یادآور شد که سلاح مقاومت نه تهدید داخلی، بلکه ابزار مقابله با تجاوز خارجی است؛ ابزاری که به گفته او، بر اساس قوانین بین‌المللی مشروعیت دارد.

مجموع این تحولات، منجر به این شد که دولت لبنان در جلسه دیروز بر یک موضع کلی و حداقلی درباره لزوم انحصار سلاح در دولت، بدون مشخص کردن راهکارها و مراحل ارجایی تأکید کند. در ابتدای جلسه کابینه اعلام شد که بحث در مورد موضوع سلاح حزب‌الله تا پایان جلسه به تعویق افتاده است. منابعی از حزب‌الله و جنبش امل اظهار داشتند که «چندین پیشنهاد هنوز در دست بررسی است، از جمله به تعویق انداختن بند انحصار سلاح، تشکیل یک کمیته فرعی وزارتی یا صدور بیانیه مشترک ریاست جمهوری.»

نعیم قاسم: حزب‌الله سلاح نمی‌دهد

دبیرکل حزب‌الله در سخنرانی دیروز خود که به مناسبت چهلم شهید محمد سعید ایزدی (حاج رمضان) مسئول بخش فلسطین در نیروی قدس انجام شد، با اشاره به اینکه شهید ایزدی از دوردست‌ها آمده بود تا در خدمت ملت فلسطین و آزادسازی آن باشد، گفت: حاج رمضان، ناظر بر طرح دفاعی غزه و تقویت جریان مقاومت در آن بود. وی اهتمام ویژه‌ای به گسترش فعالیت‌های مقاومتی در این منطقه داشت. دبیرکل حزب‌الله با بیان اینکه شهید ایزدی، اهمیت ویژه‌ای برای اتحاد ملی فلسطین قائل بود، ادامه داد: حاج رمضان تأکید داشت که حزب‌الله هم باید به مقاومت فلسطین نزدیک باشد. او گفت که قضیه فلسطین و غزه، جغرافیایی نیست؛ یک موضوع انسانی و دینی است. همه باید به فلسطین کمک کنند. حاج رمضان هم اهمیت ویژه‌ای برای اتحاد گروه‌های فلسطینی قائل بود. او به توافق آتش‌بس با رژیم صهیونیستی اشاره کرد و گفت که «اسرائیل» از این توافق پشیمان شد، چراکه دید این توافق به حزب‌الله امکان حفظ قدرت موجود در لبنان را می‌دهد، و به همین دلیل به آن پایبند نماند. شیخ نعیم قاسم گفت: «به رژیم صهیونیستی قول می‌دهم که به نفع‌شان نیست که تجاوز جدیدی علیه لبنان آغاز کنند. موشک‌های ما بار دیگر بر اسرائیل فرود خواهند آمد و امنیتی که آنها طی هشت ماه گذشته ایجاد کرده‌اند، در عرض یک ساعت فرو خواهد ریخت.» وی با بیان اینکه توافق آتش‌بس، نشانگر هماهنگی و همکاری مستحکم بین حزب‌الله و دولت بود، گفت: حزب‌الله آنچه را در توافق آمده بود، برای دولت تسهیل کرد. اسرائیل اما تاکنون به این توافق پایبند نبوده است. دبیرکل حزب‌الله، تضعیف لبنان را منفعت اسرائیل دانست و تأکید کرد: اسرائیل از این طریق قصد دارد کنترل لبنان را به دست گیرد. امریکا هم پیشنهاد تازه‌ای مطرح نکرده، بلکه آنچه مطرح شده، دیکته است که بر اساس آن قدرت حزب‌الله و لبنان سلب شود. او با اشاره به طرح جدید امریکا که عقب‌نشینی اسرائیل را منوط به خلع سلاح حزب‌الله کرده، گفت که ما با هیچ توافقنامه جدیدی غیر از توافق بین دولت لبنان و نهاد اسرائیلی موافق نیستیم. او با اشاره به بحث‌ها درباره سلاح مقاومت گفت که مشکل تجاوز است، نه سلاح. راه‌حل در داشتن قدرت است، نه در کنار گذاشتن آن. ما باید شیر باشیم تا این مرحله را به پایان برسانیم.

او منطق مطرح شدن سلاح مقاومت در شرایط کنونی لبنان را زیر سؤال برد و گفت که استراتژی این نیست که برای خلع سلاح جدول زمانی تعیین شود.

شیخ نعیم قاسم گفت که ما با قیمومیت خارجی، تجاوز امریکایی-عربی و قلدری داخلی مقابله خواهیم کرد. این مرحله خطرناکی در استقلال لبنان است، اما ما با سه‌گانه ارتش، مردم و مقاومت و با وحدت، قوی‌تر هستیم. او گفت: «بدانید که مقاومت و همه رزمندگان شریف مقاومت، به همراه ارتش و ملت لبنان، در میدان خواهند ماند و پیروز خواهند شد. اینها همان گروهی هستند که می‌گویند: «هیهات منا الذله» «ذلت از ما دور است». او با طعنه به مطرح شدن سلاح مقاومت در لبنان گفت که ما انتظار داشتیم که درباره استراتژی امنیت ملی بحث کنیم، اما موضوع به تسلیم سلاح حزب‌الله تبدیل شد. او به صراحت گفت: «در نبرد امروز، یا تمام لبنان پیروز خواهد شد، یا همه بازنده خواهند بود و ما معتقدیم که می‌توانیم با هم پیروز شویم.»

چالش

جنگ تعرفه‌ای ترامپ با هند بر سر نفت مسکو

رئیس جمهور امریکا با ابراز نارضایتی از تداوم اقدام هند در خرید نفت روسیه، تهدید کرد که تعرفه‌های دهلی را به میزان قابل‌ملاحظه‌ای افزایش خواهد داد. هند با اشاره به مبادلات جاری میان واشینگتن و مسکو، از رویکرد خود دفاع کرده و کرملین نیز موضع‌گیری دونالد ترامپ را اقدامی غیرقانونی ارزیابی کرده است.

دونالد ترامپ با انتشار پیامی در شبکه اجتماعی ایکس، خشم خود را از اقدام دهلی در خرید نفت از مسکو ابراز کرد: «هند نه تنها مقادیر زیادی نفت روسیه را می‌خرد، بلکه بخش زیادی از نفت خریداری شده را در بازار آزاد با سودهای کلان می‌فروشد.» ترامپ با طرح این موضوع که هندی‌ها اهمیتی نمی‌دهند که چند نفر در اوکراین به وسیله ماشین جنگی روسیه کشته شوند، تهدید کرد: «به همین دلیل، من تعرفه‌ای که هند به امریکا می‌پردازد را به طور قابل‌توجهی افزایش خواهم داد.» وزارت امور خارجه هند به اظهارات تند ترامپ این‌طور واکنش نشان داد: «هدف قرار دادن هند، بی‌دلیل و غیرمنطقی است. ایالات متحده همچنان از روسیه هگزافلورید اورانیوم برای صنعت هسته‌ای خود و پالادیوم برای صنعت خودروهای برقی خود وارد می‌کند. واردات هند از روسیه به منظور تضمین هزینه‌های انرژی قابل پیش‌بینی و مقرون به صرفه برای مصرف‌کننده هندی است. هند تمام اقدامات لازم را برای حفظ منافع ملی خود انجام خواهد داد.» دیمیتری پسکوف، سخنگوی کرملین نیز تهدیدهای رئیس‌جمهور امریکا علیه هند با هدف توقف واردات نفت از روسیه را غیرقانونی خواند و در پاسخ به خبرنگاران گفت: «ما سخنان زیادی می‌شنویم که در واقع، تهدید محسوب می‌شوند و تلاش برای مجبور کردن کشورها به قطع روابط تجاری با روسیه هستند، ما چنین سخنانی را قانونی نمی‌دانیم.» پسکوف خاطرنشان کرد: «کشورهای مستقل حق دارند شرکای خود را برای همکاری تجاری و اقتصادی بر اساس منافع خود و نه بر اساس منافع یک کشور خاص انتخاب کنند.»

تعلیق یکجانبه استقرار موشک در واکنش به اقدامات امریکا

وزارت امور خارجه روسیه روز دوشنبه در بیانیه‌ای اعلام کرد که شرایط برای حفظ تعلیق یکجانبه استقرار موشک‌های زمینی میان‌برد و کوتاه‌برد (INF Treaty) از بین رفته است و دیگر مسکو خود را متعهد به رعایت آن نمی‌داند. پسکوف در تأیید مواضع کشورش به خبرنگاران گفت: «روسیه دیگر هیچ محدودیتی در این مورد ندارد و خود را محدود به هیچ چیز نمی‌داند.» در بیانیه وزارت امور خارجه آمده است: «در پی اقدامات هدفمند ایالات متحده، پیمان نیروهای هسته‌ای میان‌برد در سال ۲۰۱۹ از بین رفت و در سال‌های پس از آن، فدراسیون روسیه به طور فعال تلاش‌هایی را برای حفظ خویشتنداری در این زمینه انجام داده و با صدور بیانیه‌هایی در سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰ میلادی، محدودیت‌های خودخواسته‌ای را در استقرار موشک‌های زمین‌پایه تا زمان استقرار سلاح‌های موشکی مشابه ساخت امریکا در مناطق مختلف جهان پذیرفته بود.» وزارت امور خارجه روسیه با اشاره به انتقال سامانه‌های موشکی امریکا به کشورهای اروپایی عضو ناتو از جمله دانمارک و همچنین کشورهای آسیای جنوب شرقی و استرالیا با هدف آموزش و آزمایش، استمرار نگهداری این سامانه‌ها در این مناطق و تلاش برای افزایش مسافت شلیک آنها از ۵۰۰ تا ۵ هزار و ۵۰۰ کیلومتر، پایان تعلیق خودخواسته مسکو در زمینه استقرار موشک‌های میان‌برد و کوتاه‌برد زمین‌پایه را اعلام کرد.

گزارش ۲

رویارویی کم‌سابقه ارتش با نتانیاهو

فرزند نخست وزیر رژیم صهیونیستی: این کودتا است

ارتش رژیم صهیونیستی در واکنش به تهدیدهای نخست وزیر مبنی بر برکناری رئیس ستاد کل در صورت مخالفت با تداوم جنگ غزه، تمدید خدمت نظامیان صهیونیستی را به مدت چهار ماه لغو کرد. چنین اقدامی آن‌هم در زمانی که نتانیاهو از اشغال غزه سخن گفته بود، نه تنها از شکاف عمده در میان ارتش با نخست‌وزیر پرده برداشت بلکه به زعم پسر نخست‌وزیر نوعی کودتا و بنابر نظر برخی تحلیلگران، اعلان علنی پایان جنگ غزه از جانب نظامیان ارشد تلقی می‌شود.

دوشنبه شب خبری منتشر شد که به تصمیم بنیامین نتانیاهو برای گسترش دامنه جنگ غزه و اشغال کامل این باریکه، با وجود مخالفت مقامات نظامی و امنیتی اشاره داشت. در همین گیرودار، ارتش رژیم صهیونیستی به رغم بحران کمبود سرباز، با به میان کشیدن موضوع خستگی نیروها، تصمیم گرفت تا تمدید خدمت اجباری نظامیان که بعد از ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳ اجرایی شده بود را به مدت چهار ماه لغو کند. روزنامه یدیعوت آحارونوت این اقدام ارتش را واکنشی عملی به تهدیدهای نتانیاهو مبنی بر برکناری ایال زمیر رئیس ستاد کل در صورت مخالفت با ایده تداوم جنگ در غزه ارزیابی کرد و نوشت: «ارتش به تهدیدات نخست‌وزیر پاسخی رسمی نداد اما اقدامی کرد که به نظر می‌رسد در واکنش به پیشنهاد اشغال کامل نوار غزه باشد.» به نوشته این روزنامه، تصمیم رئیس ستاد کل ارتش اکنون نه تنها پایان عملی جنگ غزه را که بسیاری در ارتش اسرائیل معتقد هستند سال گذشته اتفاق افتاده است، به روشنی ابراز می‌کند، بلکه شمار نیروهای ارتش در عملیات «اراباه‌های گیدوعون» را بیش از پیش کاهش می‌دهد. به عبارتی، این تصمیم ارتش، نبرد محدودی که در حال حاضر در نوار غزه در جریان است را به دلیل لغو تمدید خدمت اجباری صدها تا هزاران نظامی در گردان‌ها و واحدهای ویژه در هفته‌های آینده، بیش از پیش کاهش خواهد داد. یائیر نتانیاهو پسر نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی، در اظهاراتی جنجالی در شبکه اجتماعی ایکس، زمیر را به رهبری کودتا و شورش نظامی متهم کرد. او در واکنش به مخالفت زمیر با تصمیم پدرش نوشت: «اگر کسی که این را دیکته کرده، همان فردی است که همه ما می‌دانیم (اشاره به زمیر)، این یک کودتای نظامی و شورش است که یادآور جمهوری‌های موزی در امریکای مرکزی در دهه ۷۰ میلادی است. این جرم است.» وی همچنین در واکنش به کاربران صهیونیست که یادآوری کردند زمیر را پدرش منصوب کرده، گفت مسئولیت این انتصاب بر عهده وزیر جنگ، بوده و او بر تعیین نامزدهای پست ریاست ستاد ارتش پافشاری کرده است.

شکست مذاکرات مساوی با استعفا

پیش‌تر، رئیس ستاد کل ارتش رژیم صهیونیستی هشدار داده بود که کابینه نتانیاهو از مدت‌ها پیش با وی جلسه‌ای برگزار نکرده و ارتش هیچ‌گونه رویکرد روشنی در خصوص مرحله آتی جنگ غزه ندارد. بنابر نظر زمیر، ماندن طولانی مدت در نوار غزه نیروهای ارتش را در معرض خطر قرار می‌دهد و باعث فرسایش بیشتر در صفوف نیروهای ارتش می‌شود. ایال زمیر معتقد است که اشغال کامل نوار غزه و پاکسازی منطقه چه روی زمین و چه زیر زمین چندین سال طول خواهد کشید و با وجود فرسودگی و خستگی نظامیان ادامه جنگ میسر نیست. کانال ۱۲ تلویزیون رژیم صهیونیستی فاش کرده که بحران میان زمیر و دولت نتانیاهو به مرحله‌ای رسیده که احتمال استعفای فرمانده ارتش وجود دارد، به‌ویژه اگر مذاکرات تبادل اسرا با مقاومت فلسطین شکست بخورد. روزنامه یدیعوت آحارونوت در این مورد نوشت که رئیس ستاد کل ارتش در دو راهی شدیدی در ارتباط با مقامات سیاسی قرار گرفته است. او اکنون «در داخل میدان تیر است و تنها یک گلوله بیشتر ندارد» و این یعنی که شاید استعفا تنها گزینه باقی‌مانده او در صورت شکست مذاکرات است.

فروش توهم پیروزی به اسرائیلی‌ها

اسرائیل زیو، رئیس سابق بخش عملیات ارتش رژیم صهیونیستی به این نکته اشاره دارد که رئیس ستاد ارتش ناگزیر است با کابینه‌ای سر و کار داشته باشد که نمی‌داند به کجا می‌رود. به عبارتی، رویارویی اجتناب‌ناپذیر بین رئیس ستاد ارتش و مقامات سیاسی، نشانگر از بین رفتن اعتماد بین کسانی است که می‌جنگند و کسانی که تصمیم می‌گیرند. این ژنرال صهیونیست تصریح کرد که کابینه نتانیاهو در حال فروش توهم پیروزی به اسرائیلی‌هاست؛ توهمی که شامل شکست حماس یا بازگشت اسرا نمی‌شود. زیو اظهار داشت که کابینه نتانیاهو نمی‌خواهد به اهداف جنگ دست یابد بلکه فقط می‌خواهد این جنگ ادامه یابد. وی در ادامه گفت که جنگ گرسنگی دادن به مردم غزه باعث شد اسرائیل از ابتکار عمل نظامی و تهاجمی به موقعیت دفاعی و یک شکست سیاسی بزرگ روی آورد. رئیس سابق شعبه عملیات ارتش رژیم صهیونیستی در پایان تصریح کرد در حالی نتانیاهو حماس را متهم به سنگ‌اندازی در مسیر توافق می‌کند که خود وی باعث وضع موجود است و به دشمنان پیروزی دیپلماتیکی بزرگی را می‌بخشد.

تمایل نتانیاهو به مذاکره با حماس

شبکه ۱۳ رژیم صهیونیستی گزارش داد به اسنادی دست یافته است که نشان می‌دهد مخالفت شخص نتانیاهو با پیشنهادهای نهادهای امنیتی برای پیشبرد مرحله دوم توافق آتش‌بس، مانع از آزادی کامل زندانیان صهیونیست و پایان جنگ شده است. بر اساس این اسناد، در جلسه‌ای که اول مارس ۲۰۲۵، پس از تحویل اجساد چهار زندانی صهیونیست برگزار شد، نیتسان آلون، مقام ارشد مسئول پرونده زندانیان در ارتش تأکید کرد تنها راه برای آزادی بازماندگان، ورود به مرحله دوم توافق و گفت‌وگو درباره شرایط پایان جنگ است. با این حال، ران درمر، وزیر امور راهبردی و مسئول تیم مذاکره، مخالفت خود را اعلام کرده و تصریح کرده که تا زمانی که حماس در قدرت باشد، کابینه آماده پایان دادن به جنگ، نیست. برخی تحلیلگران اقدام اخیر ارتش را عملاً نشانه مخالفت عملی ارتش با طرح اشغال کامل غزه ارزیابی کردند. روزنامه یدیعوت آحارونوت نوشت این تصمیم ارتش نشان‌دهنده این است که جنگ عملاً برای بسیاری از فرماندهان نظامی به پایان رسیده و نیروهای نظامی به شدت تحلیل رفته‌اند. این روزنامه این احتمال را هم مطرح کرد که تهدیدات اخیر از جانب نتانیاهو، بخشی از تاکتیک مذاکره برای تحت فشار قرار دادن مقاومت در نوار غزه و انعطاف حماس در برابر خواسته‌های تل‌آویو باشد. به خصوص که یک مقام ارشد به این روزنامه اطلاع داده، نتانیاهو امیدوار است حماس به میز مذاکره بازگردد.

لزوم اجرای فصل هفتم منشور ملل متحد

همزمان، تحرکات بین‌المللی علیه رژیم صهیونیستی در واکنش به وضعیت وخیم انسانی شدت گرفته است. روزنامه نیویورک‌تایمز دیروز به نقل از یک مسئول آلمانی نوشت «فردریش مرتس» صدراعظم آلمان چندین گفت‌وگوی تلفنی تند با نتانیاهو داشت. او در این گفت‌وگوها از نتانیاهو خواست به توافقی برای آتش‌بس در غزه رسیده و اجازه دهد کمک‌ها به غزه ارسال شوند. پنی وانگ، وزیر امور خارجه استرالیا نیز به رسانه‌های این کشور گفته که «این خطر وجود دارد که دیگر فلسطینی برای به رسمیت شناختن باقی نماند.» همچنین مایکل هیگینز، رئیس‌جمهور ایرلند بامداد سه‌شنبه خواستار اجرای فصل هفتم منشور ملل متحد علیه رژیم صهیونیستی شد. هیگینز در مصاحبه‌ای رادیویی گفت: «آنتونیو گوترش، دبیرکل سازمان ملل باید از اقدامات فصل هفتم علیه اسرائیل استفاده کند. گوترش باید مطابق منشور ملل متحد عمل کند، حتی اگر شورای امنیت مانع آن شود.»

نگاه

علی قنادی

کلمات هم «فلسطین ساز»اند!

ادامه از صفحه اول

وضع درباره فرانسه، بریتانیا، نروژ، اسپانیا و برخی دولت‌های غربی دیگر هم به همین منوال است. ممکن است موضع لفظی اینها که گفته‌اند دولت فلسطینی را به رسمیت خواهند شناخت، صرفاً کلام و گفتاری نمادین قلمداد شود، ولی همان‌طور که اونوف و برخی دیگر از سازه‌انگاران گفته‌اند، وقتی افراد یا دولت‌ها صحبت می‌کنند یا بیانیه‌ای می‌دهند، صرفاً چیزها یا رویدادها را توصیف نمی‌کنند، بلکه جهان را می‌سازند و به آن معنا می‌دهند. در زندگی روزمره نیز، بارها همین را تجربه می‌کنیم: وقتی یک قاضی می‌گوید «شما آزادید»، فقط گزارش نمی‌دهد؛ در همان لحظه، واقعیتی جدید خلق می‌کند. در این معنا، صحبت‌کردن و بیانیه‌ها نه تنها ابزاری برای بیان واقعیت‌ها هستند بلکه به تولید و شکل‌دهی واقعیت‌ها و ساختارهای اجتماعی کمک می‌کنند، و حتی فراتر از این، آنها را می‌سازند. زبان و گفتمان، ابزار اصلی این برساختن‌ها هستند. به قول نیکلاس اونوف «صحبت کردن، کنش و ساختن است.» وقتی فرانسه می‌گوید «فلسطین یک دولت است»، این فقط گزارش یک واقعیت نیست؛ یک کنش زبانی است که قواعد جدیدی برای نظام بین‌الملل می‌سازد، چه خود فرانسوی‌ها بخواهند و چه نخواهند. تکرار این بیانیه‌ها و گفتارهای رهبران غربی درباره به‌رسمیت شناختن فلسطین (هرچند به‌طور مشروط و نیم‌بند)، بازتاب دو چیز است: اول، بازتاب تغییرات جدی در تصورات جهانی درباره مسئله فلسطین و اسرائیل است و دوم، این تغییر تصورات، به نتایجی عملی ختم خواهد شد.

در حالی که تا پیش از این، دولت‌های زیادی، دولت فلسطینی را که هنوز وجود خارجی ندارد به رسمیت شناخته‌اند، لفاظی‌های دول اروپایی به‌خصوص از این جهت که آنها هنجارسازان کلیدی نظام بین‌الملل هستند، حائز اهمیت است. اروپاییان، اگرچه قدرت نظامی امریکا یا چین را ندارند، اما قدرت نرم و هنجاری قابل توجهی دارند. آنها نه تنها با کلام‌شان از واقعیت و واقعیت‌های جدیدی خبر می‌دهند، بلکه با تکرار آن، این واقعیت‌های جدید را می‌سازند. آنها چه بخواهند و چه نخواهند، با بیان و تکرار به‌رسمیت شناختن فلسطین، در حال بازتعریف معنای «مشروعیت» چنین دولتی در مناقشه اسرائیل-فلسطین هستند.

البته کلام آنان به واقعیت‌های دیگری هم شکل می‌دهد. تا پیش از این، اسرائیل در گفتمان غالب غربی، تصویری مشخص داشت: «دولتی قربانی» در محاصره دشمنان و دموکراسی‌ای در دل خاورمیانه خشن. این بازنمایی، توجیه‌گر حمایت بی‌قید و شرط غرب از اسرائیل بود، اما واکنش نامتناسب اسرائیل به حمله ۷ اکتبر، این تصویر را به‌شدت تضعیف کرده است. امروز در بخش مهمی از افکار عمومی غرب، اسرائیل نه یک قربانی، بلکه به‌عنوان ناقض حقوق بشر و حتی یک دولت متجاوز دیده می‌شود. وقتی ماکرون با واژگانی که به زبان می‌آورد، می‌گوید که دنبال به رسمیت شناختن دولت فلسطینی است، گفتار او پیام آشکاری دارد: اروپا دیگر حاضر نیست در بازی بازنمایی اسرائیل به‌عنوان تنها «قربانی مشروع» شرکت کند. این به معنای آغاز فروپاشی یک هویت برساخته و شکل‌گیری هویتی تازه برای اسرائیل است؛ هویتی که برچسب «ناقض هنجارهای بین‌المللی» را یدک می‌کشد. ممکن است مواضع بیانی اروپاییان صرفاً نمادین قلمداد شود، اما مواضع نمادین، وقتی تکرار شوند، هنجار می‌سازند. الکساندر ونت گفته که تغییر واقعی زمانی رخ می‌دهد که چندین بازیگر کلیدی یک بازنمایی مشترک را بپذیرند و آن‌قدر این بازنمایی تکرار شود که به «دیگری تعمیم‌یافته» تبدیل شود. چیزی که امروز درباره فلسطین شروع شده، خبر از چنین چشم‌اندازی می‌دهد: فرانسه، اسپانیا، نروژ، سپس بریتانیا و شاید آلمان. سازه انگاری از یک «نقطه اوج» (Tipping Point) صحبت می‌کند، یعنی اینکه اقدامات نمادین آن‌قدر شایع و رایج می‌شوند که هویت جمعی یک نظام (نسبت نظام با یک چیز) تغییر می‌کند. اسرائیل در چنین نظمی دیگر جایگاه سابق را نخواهد داشت و فشار برای تغییر رفتار آن، نه از طریق قدرت سخت، بلکه از طریق قدرت هنجاری اعمال خواهد شد.

چرا این اتفاق اکنون رخ می‌دهد؟ ماه‌هاست که گفته می‌شود، طراحی ۷ اکتبر نتایجی وخیم برای فلسطینیان و خاورمیانه به‌بار آورده که بزرگ‌ترین رهبران حماس مانند محمد الضیف که او را طراح ۷ اکتبر دانسته‌اند، حتی به فکرشان هم خطور نمی‌کرد. از قول برخی رهبران حماس نقل شده که اگر فقط کمی احتمال می‌دادند که ۷ اکتبر به چنین وخامتی خواهد انجامید، آن را طراحی نمی‌کردند. حمله حماس در ۷ اکتبر، یک شوک امنیتی بود، اما واکنش اسرائیل با بمباران مفرط و دیوانه‌وار غزه، به‌جای احیای مشروعیت، به بحران مشروعیت اسرائیل انجامید. این هم، یکی از پیامدهای ناخواسته‌ای است که شاید کمتر کسی به آن فکر می‌کرد. قبل از ۷ اکتبر ۲۰۲۳، فلسطین به‌کلی از دستور کار بین‌المللی خارج شده بود و بحث‌ها، صرفاً بر مدار عادی‌سازی دولت‌های عربی با اسرائیل در قالب توافقات ابراهیم می‌چرخید. از این بدتر، جریان راست اسرائیلی کوشید روند خالص‌سازی هویتی (هویت خالص یهودی) را در داخل خود تثبیت کند. بُعد اسرائیلی-فلسطینی مسئله، شناسایی قدس به عنوان پایتخت اسرائیل بود در حالی که در بُعد داخلی، جریان مسلط راست با تصویب قانون «دولت ملت یهودی» در ۲۰۱۸، عملاً اسرائیل را به عنوان خانه ملی یهودیان تعریف کرد، قانونی که «دیگرانِ اقلیت» را در موقعیت فرعی قرار داد. درواقع اسرائیل با این تصور که می‌تواند با نوعی پرش از یک چالش هویتی در داخل، وارد فرایند ادغام خود در منطقه و عادی‌سازی با اعراب شود، وارد توافقات ابراهیم شد. هفتم اکتبر دقیقاً واکنشی به این پرش، نادیده گرفته‌شدن، یا به‌عبارتی پاک‌کردن صورت‌مسئله چالش هویتی بود. راست اسرائیلی، با شروع جنگ، بیش‌ازپیش در مسیر نادیده گرفتن و سرکوب این بحران هویتی حرکت کرد؛ رویکردی که حالا، باز هم دارد پیامد ناخواسته جدیدتری برای اسرائیل به وجود می‌آورد. ۷ اکتبر و نوع واکنش به آن، اسرائیل را وارد روندی کرد که باعث تغییر ادراک جهانی از مسئله فلسطین و اسرائیل شد. این تغییر ادراکی، بستری برای به‌رسمیت شناختن فلسطین، حتی بدون مذاکره بین‌المللی فراهم آورده است. اروپاییان پیش از این مصر بودند که اگر شناسایی‌ای هم در کار باشد، از مسیر مذاکره عبور می‌کند ولی حالا می‌گویند که ممکن است در ماه سپتامبر، دولت فلسطینی را به رسمیت بشناسند. اصرار بر «خود یهودی خالص» در حالی که هویت فلسطینی نادیده گرفته می‌شود، نشان‌دهنده یک بحران هویتی عمیق در داخل اسرائیل و یک شکاف عمیق‌تر بین اسرائیل با هنجارهای جهانی است. اسرائیل به دنبال حفظ هویت یهودی خود به‌عنوان یک نهاد سیاسی و اجتماعی است، حتی اگر این هویت نیاز به سرکوب و حذف دگرهای هویتی، به‌ویژه هویت فلسطینی‌ها، داشته باشد و این دقیقاً همان چیزی است که آن را در تعارض فزاینده با جهان خارج قرار می‌دهد؛ تعارضی که در مواضع کلامی اروپا نمایان شده است.

دولت‌ها فقط واقعیت‌ها را با کلام‌شان بیان نمی‌کنند؛ آنها واقعیت را می‌سازند و اکنون واقعیتی جدید در حال شکل‌گیری است. ما عادت کرده‌ایم به سیاست به‌عنوان بازی قدرت نگاه کنیم؛ جایی که تانک‌ها، موشک‌ها و اقتصاد حرف اول را می‌زنند. اما واقعیت این است که جهان اجتماعی بین‌الملل به همان اندازه که مادی است، معنایی هم هست. قدرت گفتمان، قدرتی است که می‌تواند قواعد بازی را عوض کند. امروز اروپا با به‌رسمیت شناختن فلسطین، نه‌تنها درباره آینده یک سرزمین حرف می‌زند، بلکه درباره ماهیت مشروعیت، هویت دولت‌ها و نظام بین‌الملل سخن می‌گوید. این آغاز یک روند است؛ روندی که اگر ادامه یابد، ممکن است یکی از مهم‌ترین تغییرات هنجاری در دهه‌های اخیر باشد. اینکه مایکل دی. هیگینز، رئیس‌جمهور ایرلند، از آنتونیو گوترش، دبیرکل سازمان ملل، به اختیارات مندرج در فصل هفتم منشور سازمان ملل (از جمله استفاده از زور) برای ایجاد یک کریدور کمک به غزه متوسل شده، صرفاً یک نشانه شروع چنین روندی است.